

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi luotsauslain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi luotsauslakia siten, että lakiin lisättäisiin säännökset luotsausmaksun huojentamisen järjestämisestä. Ehdotuksen mukaan merenkululaitos voisi yksittäistapauksessa myöntää alennuksen luotsausmaksusta tai vapautuksen luotsausmaksun suorittamisesta. Ehdotettu muutos koskisi etupäässä muita kuin

tavanomaisessa kauppamerenkulussa olevia aluksia.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu. Lakia sovellettaisiin kuitenkin jo 1 päivästä heinäkuuta 2000.

PERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

Vuonna 1998 annetulla luotsauslailla (90/1998) kumotun luotsausasetuksen (393/1957) 56 §:n 3 momentin mukaan liikenneministeriö saattoi erityisestä syystä yksittäistapauksessa myöntää vapautuksen tai alennusta luotsausmaksusta. Vastaavaa säännöstä huojennuksen myöntämisestä ei sisälly voimassa olevaan luotsauslakiin.

Valtion maksuperustelain (150/1992) 8 §:n nojalla liikenneministeriö päättää luotsausmaksuista. Pykälän 3 momentin mukaan liikenneministeriö päättää kiinteistä maksuista, muun muassa luotsausmaksuista, sekä siitä, millä perusteella ja miten maksun suuruus voidaan määrätä suoritteiden omakustannusarvosta poiketen. Säännös antaa mahdollisuuden vain yleisluonteiseen poikkeamiseen. Säännöstä on sovellettu siten, että merenkululaitoksen maksullisista suoritteista annetun liikenneministeriön päätöksen (1511/1994) luotsaustaksoja koskevan liitteen mukaan valtiovierailulla olevalta ulkomaiselta valtionalaiselta ei peritä luotsausmaksua.

Aikaisemman lainsäädännön voimassa ollessa luotsausmaksun huojennuksen yleiset perusteet vakiintuivat, vaikka esiin tulleet tapaukset saattoivatkin poiketa toisistaan

huomattavasti. Huojennushakemuksia on maksujen lukumäärään verrattuna tehty vähän, ja huojennus on myönnetty vain osassa tapauksia. Vapautuksia tai alennuksia ei yleensä ole myönnetty tavanomaisessa kauppamerenkulussa oleville aluksille.

Nykyisen luotsaustaksan mukaan luotsausmaksun suuruus määräytyy luotsattavan aluksen nettovetoisuuden, luotsattavan matkan pituuden, luotsien lukumäärän ja luotsattavan kohteen mukaan. Luotsausmaksu peritään erikseen kultakin luotsatulta matkalta. Näin ollen rannikkoväylää pitkin esimerkiksi Turusta Helsinkiin tuleva alus maksaa useamman luotsausmaksun, jotka hinnoitellaan erikseen.

Aikaisemmin luotsausmaksun huojennusta on myönnetty muun muassa purjehdusesittelyiden ja -kilpailujen, purjehduskoulutuksen sekä kansainvälisyyskasvatuksen yhteydessä. Samoin on menetetty koululaivojen sekä merenkulun historiaan tai mereen liittyvän alan tutkimus- ja vierailujen yhteydessä, aluksen tuulensuojaan luotsaamisessa sekä eräiden maksuvelvollisuuden liittyvien erehdysten kohdalla. Ilman nimenomaista säännöstä huojennus on joskus myönnetty takautuvasti, jolloin maksu tai sen osa on palautettu.

Luotsausmaksu peritään luotsin aluksen hyväksi suorittamasta työstä. Tästä syystä moniin huojennuspyyntöihin on suhtauduttu kielteisesti matkan yleishyödyllisestä tai yleisestä tarkoituksesta huolimatta. Näin on menetelty muun muassa muiden kuin kaupallisten ilmaiskonserttien ja kulttuuriohjelmien järjestämisen yhteydessä. Sama on koskenut liikuntatapahtuman tukialusta. Matkan liittyminen merenkululaitoksen toimialaan on vaikuttanut harkintaan hakijalle myönteisesti. Huojennusta ei ole annettu, jos käynnin tarkoitus on liittynyt muun hallinnonhaaran toimintaan eikä käynnin osittaista tukemista ole katsottu tarpeelliseksi. Maksu on peritty myös silloin, jos alus on käyttänyt luotsia olematta siihen velvollinen.

Luotsausmaksuja koskevien vapautusten tai alennusten myöntäminen on edelleenkin perusteltua joissakin tapauksissa. Sen vuoksi luotsauslakiin ehdotetaan otettavaksi yksittäistapauksia koskeva huojennusmahdollisuus, joka edelleen koskisi etupäässä muita kuin tavanomaisessa kauppamerenkulussa olevia aluksia.

Ehdotuksen mukaan huojennuksen myöntäisi merenkululaitos samoin kuin väylämaksulain (1028/1980) 6 §:n mukaan. Liikenneministeriöllä olisi kuitenkin mahdollisuus ottaa periaatteellisesti tärkeä asia ratkaistavakseen.

Huojennusten myöntämisessä on tarkoitus jatkaa aikaisempaa käytäntöä. Sen vuoksi luotsauslakiin lisättäväksi ehdotettuun pykälään on kirjattu aikaisemman lainsäädännön aikana noudatettuja yleisiä periaatteita maksuhelpotuksiksi.

Matkan kaupallinen sivutarkoitus, esimerkiksi julkaisujen myynti tai perillä järjestettävät lyhyet maksulliset risteilyt, eivät sinänsä olisi esteenä huojennuksen myöntämiselle. Huojennusta harkittaessa kiinnitettäisiin huomiota muun muassa matkan liittymäkohtiin merenkululaitoksen toimintaan laajasti ymmärrettynä sekä siihen, liittyykö matka olennaisesti jonkin muun viranomaisen toimintaan esimerkiksi siten, että matkan suomalainen rahoitus on käsiteltävä kokonaisuutena. Matkasta koituvaa yleisempää hyötyä ei tapausten erilaisuuden takia voida asettaa huojennuksen ehdottomaksi edellytykseksi. Mahdollisuus taksautuvaan palautukseen voi olla tarpeen erehdyksen tai muun synn takia.

Ehdotuksen mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin tarvittaessa antaa tarkempia säännöksiä huojennuksen myöntämisen

perusteista.

2. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Luotsausmaksusta myönnettävät vapautukset ja alennukset olisivat poikkeustapauksia, joiden taloudellinen vaikutus on vähäinen. Vuosittain Suomessa vierailee muutamia aluksia, jotka eivät harjoita kauppamerenkulkua, mutta jotka kokonsa vuoksi ovat velvollisia käyttämään luotsia. Voimassa olevan luotsausasetuksen (92/1998) 1 §:n mukaan aluksen tai alusyhdistelmän, jonka suurin pituus on yli 60 metriä tai suurin leveys yli 10 metriä tai suurin sallittu kesälastisyvyys suolaisessa vedessä yli 4,5 metriä, on käytettävä luotsia Suomen sisäisillä aluevesillä. Vuosittain maksuhuojennus kohdistuisi arviolta alle kymmeneen alukseen, jotka vierailevat Suomessa pääasiassa koulutukseen, erilaisiin näyttelyihin tai muihin kulttuuritapahtumiin liittyvistä syistä. Tällaiset alusvierailut suuntautuvat etupäässä Suomenlahden ja Saaristomeren alueelle, ja näiden vierailujen luotsauskustannukset vuoden 1999 kustannustason mukaan voidaan arvioida Suomenlahdella olevan noin 4 000 markkaa luotsaukselta ja Saaristomerellä noin 8 000 markkaa luotsaukselta.

3. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä liikenneministeriössä merenkululaitoksen esityksen pohjalta. Esityksestä on pyydetty oikeusministeriön, valtiovarainministeriön, merenkulualan työnantaja- ja työntekijäjärjestöjen, Luotsiliiton sekä Suomen Satamaliiton lausunnot. Annetuissa lausunnoissa esitystä on puollettu. Yksityiskohtaiset huomautukset on pyritty ottamaan huomioon esitystä valmisteltaessa.

4. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian sen hyväksymisen ja vahvistamisen jälkeen. Jotta huojennuksia olisi tarvittaessa mahdollista myöntää jo tulevalle purjehduskaudella suoritettavista luotsausmaksuista, ehdotetaan, että lakia sovellettaisiin kuitenkin jo 1 päivästä heinäkuuta 2000.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

luotsauslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään 6 päivänä helmikuuta 1998 annettuun luotsauslakiin (90/1998) uusi 13 a § seuraavasti:

13 a §

Alennus ja vapautus luotsausmaksusta

Merenkululaitos voi yksittäistapauksessa myöntää alennuksen luotsausmaksusta tai vapautuksen luotsausmaksun suorittamisesta taikka määrätä jo suoritettun luotsausmaksun tai osan siitä palautettavaksi, jos luotsin käyttöön velvollisen aluksen matkan varsinaisena tarkoituksena on:

- 1) koulutus;
- 2) merenkulun tai sen historian tuntemuksen edistäminen;
- 3) meriympäristön suojele, meriturvallisuus tai meripelastus;

4) muu 1—3 kohdassa säädettyyn tarkoitukseen verrattava syy.

Liikenneministeriö voi ottaa alennusta tai vapautusta koskevan asian ratkaistavakseen, jos asia on periaatteellisesti tärkeä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä alennusten ja vapautusten perusteista.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta . Sitä sovelletaan kuitenkin jo 1 päivästä heinäkuuta 2000.

Helsingissä 30 päivänä kesäkuuta 2000

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Ministeri Kalevi Hemilä

